

have havt, skulle have den uden Videre; uden at give Noget for den, medens Møllerne skulle af med en Berettigelse, som de dog virkelig have havt, uden at faae Noget for den. Jeg skal lade det staae hen, hvor stærk den Berettigelse har været, de have havt; men at de have havt den, er dog vist. De Andre faae den, uden at give Noget for den, Møllerne skulle af med den, uden at faae Noget for den. Men det er dog virkelig et stærkt Stykke, at faae Folk til at indsee, at dette dog i Grunden er rigtigt og ret. Jeg mener, at man nærmest maatte lægge an paa at faae de nu værende Møller udvide og forbedre saaledes, at de kunne tilfredsstille Kravet, som stilles til dem om Formaling. Er der for faa, saa kan der jo anlægges flere, og, er der Nogle, der ville have en særlig Berettigelse til at formalisere hjemme hos sig selv, saa lad dem affinde sig med Møllerne paa en eller anden Maade (Latter). Man kan jo ligesaa godt give Penge for at faae den Berettigelse, som Mølleren har givet Penge for at faae den Berettigelse, som tidligere, ifølge Lovgivningen, hang ved hans Mølle. Det vilde vistnok være ønskeligt, om Mølleværket kunde udvides og forbedres derhen, at man, istedetfor at man nu bringer sit Korn til Mølle, indgik Accord med Mølleren om at tage Meel imod at levere Korn, eller at der ogsaa dermed blev forenet en yderligere Forædling af Kornet, hvilket navnlig for Smaafolket er af saare megen Bigtighed. Det har jo ogsaa paa enkelte Steder vist sig at være gennemførligt, istedetfor som nu at bære en Skjæppe Korn til Møllen, at slæbe den hjem igjen og selv bage den, da at kunne modtage bagt Brød paa Møllen. Det er egentlig Quintessentsen af det Hele; men det opnaaer man meget bedre ved paa en eller anden Maade at see at faae gode Indretninger fremmede ved de Møller, man har, eller ialtsald ved dem, der behøves flere, isald disse ikke ere tilstrækkelige, end ved at aabne en Frihed, som af Mange vil blive brugt til Nytte, men som ogsaa af Mange vil blive misbrugt. Jeg har hørt mange Beroligelsesgrunde for, at Møllerne ikke skulde være saa bange af dem; de ere ikke ubsatte for saa store Ulemper som dem, de befrygte. Det kan gjerne være, at

disse Beroligelsesgrunde kunde have deres Berettigelse; mig forekommer det, at de hvile paa Formodninger og Forudsætninger, som ikke ere aldeles sikke. Men det er sikkert, og det staaer klart for mig, at, bliver der en Lov gennemført som den, der her foreligger, eller i en endnu videre Udstrækning, uden at Møllerne faae anden Afstand end den, de kunne bekomme igennem en Udsættelse af nogle Aar, det være sig nu 10 eller 15 eller 5 Aar, eller hvor mange, man vil sætte, da ville mangfoldige Familier synke ned, nogle fra Velstand til Fattigdom og nogle fra Fattigdom til Armod, og det turde maaskee være længe, inden man ved det Gavn, man venter sig af den Frihed, der her er tilfagt, kan paavise saadanne Frugter, der kunde være et tilstrækkeligt Bederlag for de Ulykker og Ulemper, der ville komme over en ikke ringe Deel af Befolkningen i Landet. Det er ingenlunde min Hensigt med disse Udtalelser, at ville attraae, at Loven, som den foreligger, ikke skulde fremmes videre, og at vi skulde gaae tilbage til det Bestaaende; men jeg har anset det for min Pligt og Skyldighed at udhæve disse Omstændigheder, de blive nu tillagte liden eller megen Værdi, for at de, forsaavidt de have noget Værd, kunne blive tagne med i Betragtning ved denne Sags Afgjørelse. Jeg troer nemlig, at det er af overmaade megen Bigtighed, at en Sag, som denne, bliver nøie gennemgaaet og drøftet, inden endelig Beslutning tages om den. Jeg troer, at man maa hellere endnu en Gang faae den gennemgaaet, om derved ogsaa muligviis foranlediges, at Loven kommer et Aars Tid tidligere ud, end man maa gaae hen og tage en Beslutning, som man siden vilde komme til at fortryde.

**Indenrigsministeren:** De Erindringer, som den ærede sidste Taler fremsatte, ere alle fremsatte næsten tildeels med de samme Ord under de tidligere Forhandlinger af Sagen. De ere modsagte af ligesaa mange, som deres Tal er, der have bekræftet dem. De factiske Paastaaende staae aldeles mod hinanden; Mænd, som man maa tiltroe Sagkundskab, erklære med den ærede Taler, at Møllerne for en stor Deel ville blive aldeles ødelagte, andre Mænd, som man heller ikke kan nægte Sagkundskab, erklære,